VINTILĂ HORIA - VIITOR PETRECUT

Mihaela Jurje (Tănasă)
PhD. Student, Technical University of Cluj-Napoca, Northern University Center of Baia Mare

Abstract:Formed into the traditionalist school of the "Gândirea" magazine, the writer Vintilă Horia has lyrical debut in the country, but will continue to publish poetry during his exile.
The volume "Future spent" is published in exile and is constituted in a collection of synthesis, which includes various fields, such as philosophy, science, history and art, lyrically crowning Vintilă Horia's maturity stage. Poems capture experiences in different forms and render the images of life, livings, memory implications, etc. A continuos inner pressure of the forced withdrawal experience from the country of origin, leads to new contours of the existing lyrical forms.
Viewed as a whole, the volume provides the reader through the multitude of themes, the image of a transdisciplinary creator, on the road of knowledge in various creative avatars.

Keywords: lyrical, exile, faith, knowledge, mystic

Format la „școala” tradițională a revistei *Gândirea*, scriitorul Vintilă Horia debutează liric în țară, însă va continua să publice poezie și mai târziu, în exil. În acest context trebuie menționat faptul că scriitorul multilingv a scris poezie, aproape exclusiv în limba română. Ultimul volum de versuri publicat în exil *Viitor petrecut* se constituie într-un „volum-sinteză a preocupărilor diverse, materializate în concepțiile sale despre știință, istorie, artă și spiritualitate”[1].

Culegerea de versuri *Viitor petrecut* încununează liric etapa maturității lui Vintilă Horia. Volumul cuprinde „poemele scrise în perioada 1959 și 1975, în Madrid și Paris, sau pe-aproape, cu gând de a nu mă pierde” [2].

Se relevă în mod deosebit în paginile cărții figura creatorului nevoit să realizeze actul creației departe de Țara-pierdută, act care face, totuși, posibil, suportarea aventurii exilului, figura unui „om prigonit și îndepărtat de ai lui de către un regim mult mai cumplit decât regimurile care, în trecut obligau pe poeți să trăiască departe”[3], după cum mărturisește însuși autorul. Asistăm, așadar, prin lectura acestor poeme la nemiloasa experiență a exilului, o experiență a însingurării și inadaptării perpetue. „Este vorba de o obsesie la care creatorul în cauză, alături de alți numeroși confrați, nevoiți a lua calea pribegiei a fost adus de circumstanțe istorice cunoscute, obsesie funcționând cu statul bivalent psihologic, și vizionar, transpunându-se adică în limbajul liric cu rolul de patentă de producție. Aproape fără excepție, textele lui Vintilă Horia se alcătuiesc într-un monolog al relegatului sfâșiat sufletește de îndepărtarea de patrie, stigmatizat de încercările ieșite din comun prin care trece sub călcâiul totalitar”[4].

Titlul volumului este reprezentativ pentru întreaga poezie pe care o conține și exprimă „în două cuvinte crezul poetului în adevărul veșnic care anulează timpul și istoria”[5]. Pornind de la acest crez al autorului, volumul ne oferă o poezie de o puternică densitate spirituală printr-o „condensare

[1] Vintilă Horia, „Culorile tăcerii. Antologie poetică”. Ediție îngrijită, cuvânt înainte, note și comentarii: Mihaela Albu, Editura Vremea, București, 2018, p. 13.
[2] Vintilă Horia, „Viitor petrecut. Poeme”, Editura Europa, Craiova, 1990, p. 9.
[3] Idem, p. 107.
[4] Gheorghe Grigurcu, „Poezia lui Vintilă Horia”, în „Steaua”, Revistă lunară a Uniunii Scriitorilor, An XLII, nr. 5-6-7/mai-iunie-iulie, 1991, p. 48.
[5] Nicu Caranica, „Un Esculap al sufletului românesc”, Editura Jurnalul Literar, București, 1997, p. 165.

BDD-A29640 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:40 UTC)

a meditației în versul poetic”[6]. De-asemenea, se remarcă la nivelul expresiei trecerea de la limbajul amplu metaforizat din volumele de tinerețe la o „ostentativă căutare a simplității expresiei, ce se relevă tocmai prin sobrietatea ideilor care părăsesc îndeobște imagismul metaforic și încheagă un dialog simplu”[7].

Poeziile surprind experiențe în forme diferite și redau imaginile vieții, trăiri, implicații ale memoriei, bucurii și întristări. O lăuntrică presiune continuă a experienței îndepărtării forțate de patria natală, a nostalgiei Țării - pierdute conduce la noi conturări ale formelor lirice existente.

Durerea însingurării de familie, de prieteni, suferința cauzată de surghiunul impus, de acel acasă niciodată revăzut, capătă accente fabuloase, crescând treptat, „uneori într-o rigoare numerică și mineralizantă”[8]: „Din număr în număr urcând / Spre adunări solitare / Patrie poate aflând / În greaua împreunare / În care-un zvon luminând / M-ai împins să alunec - / Departe aproape zăcând - / Iei parte la zbor tremurând / Din măruntaiele de aur / *(Număr)”*[9].

„O creație doinită”[10] a experienței de înstrăinat, realizată cu accente populare, o constituie poezia *Cântec de fluier făcut din lemn străin*: „Treci cu mila ta sumară / Dintr-o vară-n altă țară, / Cu desaga plină ochi / De cumplitul dedeochi / Care-a stat să fie scris / Peste ochiul tău deschis / Și-a-nsemnat cu apă vie / Setea de statornicie / Care n-a fost săturată / Niciodată”[11]. Departe de țară, eul liric devine confuz, pierzându-și parcă identitatea: „Cine-mi ești, cum îmi ești / Cântător din București”[12]. Nota ludică, ușor ambiguă, din finalul poemului sugerează asumarea condiției de exilat, împăcarea cu soarta, nu însă fără o nuanță caustică: „Treacă-ți setea Vinerea / Aleluia și-o lalea”.[13]

Conștient că se află pe un drum unde întoarcerea efectivă nu-l așteaptă, eul poetic alege întoarcerea spre sine, spre Poezie care devine astfel, un act spiritual, un act de cunoaștere, un act de izbăvire și de regăsire totodată: „Nu cu mâinile mai adun, / Nu cu ochii, / Ci sparg în mine spicele lumii / Pentru pâinea de noapte”[14] *(La un nou început foarte vechi)*. Asumarea „crucii” exilului, cu toată durerea înstrăinării, aduce cu ea întoarcerea în Sine, împăcarea: „Unde nu mai e întrebare / Ci un ajuns fără semn. / Drumurile mi s-au făcut unul, / Priveliștea miar / Și a rămas cu mine ca luna, / Stelele îndoielii stingând / M-am strecurat ca la naștere / Pe crucea atunci știută, / Astăzi văzută, / Cu sigiliul buzelor învoită”[15](*La un nou început foarte vechi*).

Împăcat, dar nu resemnat, eul poetic nu cedează deznădejdii și se transpune în ipostaza unui înger învins, dar triumfător în final: „Îngerul învins nu uită de luptă / Ci în pădurile cerului, ascuns de ochii nemerniciei, / Pană cu pană își drege aripile scuturate. / [...] Știe că lupta nu e una / Și că din mii de înfrângeri / Îi sunt făcute suindele trepte. / Dintre ele ultima va fi pentru totdeauna câștigătoare”[16] (*Înfrângere, neuitare*).

O cale de supraviețuire în singurătatea exilului rămâne credința ce îi oferă o tărie sufletească și diminuează condiția disperării, precum în poezia *Crez* : „Crede-n sămânța amară / Din fundul durerii / crede / În buna străvechea orânduire / A visului din ziua de vară”[17]. Credința eului poetic ia forma unui îndemn sieși adresat, „de o solemnitate tristă, într-un hieratism al visului izbăvitor”[18]:

[6] Idem.
[7] Nicolae Florescu, „Vintilă Horia între <<ieșirea din a exista și intrarea în a fi>>”, Editura Jurnalul Literar, București, 2014, p. 199.
[8] Gheorghe Grigurcu, Op. cit., p. 48.
[9] Vintilă Horia, Op. cit., p. 20.
[10] Cecilia Latiș, „Polifonii creatoare”, Editura Universității din Suceava, 2003, p. 69.
[11] Vintilă Horia, Op. cit., p. 23.
[12] Idem.
[13] Ibidem.
[14] Ibidem, p. 11.
[15] Ibidem.
[16] Ibidem, p. 31.
[17] Ibidem, p. 33.
[18] Gheorghe Glodeanu, Op. cit., p. 48.

BDD-A29640 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:40 UTC)

„Crede-n blestemul celui închis / În ruga-nsetatului de dreptate, / În apriga frățietate / Aprinsă în Țara din vis”[19].

Îndepărtarea de locurile natale, invocată în poemul *În vie*, „poemul de apropiere a amintirilor originale”[20] este suportată tot datorită credinței, deoarece trăirea în preajma transcendentului îi conferă o stare de asumare a destinului de proscris: „Sunt aici. Ce-ți mai pot spune / Ca să știi că doar în minune / Timpul se-ntoarce ca ceasul / Și-și face, când îl vrei, auzit locul și glasul? / E bine cum a fost să ne fie. / Laudă omului pentru limba din vie. / Pentru aproape, departe, laudă Ție”[21] (*În vie*).

Nevoit să trăiască departe de „Țara din vis”, într-o lume necunoscută, ce refuză să-l adopte, refuz, de altfel, trăit și în țara natală, eul poetic trăiește o stare de confuzie, ce aduce cu sine o neliniște apăsătoare, surprinsă edificator, în poezia *Desprindere sau cunoaștere*: „Dacă a străin arăt aici și acum, / Dacă de unde sunt nu mai pot fi, / Unde s-o mai apuc, cărui drum / Să-mi dau pașii la-ncremenit?”[22].

Starea aceasta de confuzie și solitudine, eul poetic o depășește prin rugăciune, văzută ca o formă continuă de comunicare cu divinitatea. Eul poetic trăiește o stare de misticism, deoarece actul poetic îi conferă posibilitatea de „a intra în proximitatea acelei dimensiuni privilegiate”[23] pe care nu o regăsești decât în preajma dumnezeirii: „Am învățat să mă rog pretutindeni / Pe stradă, în scris, în somn, / Unde o cât de măruntă ieșire / Pare a duce spre tine. / În zgomot, în tăcere, în aducere-aminte.”[24] (*Exegeză*).

O altă modalitate de a suporta mai ușor îndepărtarea de cetate este refugiul sau întoarcerea în copilărie, invocată cu nostalgie în poemul *Sonet de salvare*: „Copilărie, vino de m-ajută, / Mi s-a-ncurcat din nou destinu-n viață, / Cu ochi de jar, cu frunte ca de ghiață / Îmi stă-nainte noaptea ne-ncepută”[25]. Evadarea, în timp, la vârsta inocenței îi conferă eului poetic motivația de a trăi, deoarece deși dispar din jurul său cei apropiați, amintirea vârstei celei fericite este păstrată nealterată într-o memorie care ține loc, deseori, realității dureroase: „Adună-mă din gând ca dintr-o ceață / Și lasă-mă din blânda ta lăută / Să-mi fac culcuș în vis, cântare mută, / Leac nou să aflu până-n dimineață / [...] Mă recunosc în casta depărtare, / Ochi când închid sunt foc fără hotare, / Și fur din tine setea mea profundă”[26] (*Sonet de salvare*).

Volumul surprinde și tematica modernă a jocului, ce nu exclude însă trimiterile la nucleul central al exilului: „Jocul cu umbra, jocul / pe loc, joc singur, / sărind din timp, / lunecând în setoase / străfunduri, jocul / cu umbra ascunsă”[27] (*Omagiu lui Jung*). Prin intermediul jocului, eul poetic, ne face să ieșim în afara timpului, facilitându-ne intrarea într-o altă dimensiune, aceea a creației, adică intrarea în proximitatea unui „joc secund mai pur”: „Ca să ieși, te crucește / de-atâta străinătate / dospind în mlaștini / hotărâtoare. Impune / umbrei o limită. / Dacă poți. Dacă nu, / treci prin lume / cu jocul pe frunte / ca o coroană de umbre mărunte”[28] (*Omagiu lui Jung*).

Pe lângă abordarea „schizofreniei exilului”[29] volumul în discuție face trimiteri către luminile filosofiei, culturii, muzicii și științei. Poemele se constituie „într-un jurnal al iubirii: iubire față de lume, față de Dumnezeu, iubirea pentru cunoaștere, iubirea pentru natură”[30].

[19] Vintilă Horia, Op. cit., p. 34.
[20] Cecilia Latiș, Op. cit., p. 70.
[21] Vintilă Horia, Op. cit., p. 43.
[22] Vintilă Horia, Op. cit., p. 45.
[23] Dan Anghelescu, „Vintilă Horia: Poetul și Poezia sa”: www.curteadelaarges.ro/arhiva/IX_6_91/IX_6_91.pdf, 15.01.2019, 14:30, p. 12.
[24] Vintilă Horia, Op. cit., p. 75.
[25] Idem, p. 36.
[26] Ibidem.
[27] Ibidem, p. 13.
[28] Ibidem, p. 14.
[29] Vintilă Horia, „Culorile tăcerii. Antologie poetică”. Ediția citată, p. 22.
[30] Idem, p. 22.

BDD-A29640 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:40 UTC)

Într-un sonet îi descoperim pe Rilke, Platon, Blaga, Ovid Caledoniu, Heidegger, Kierkegaard, Eliot, Pound, etc. personalități care se regăsesc și în eseistică și memorii, dar și în romane (El Greco, Platon): „Rilke, Pound, Eliot, Benn / Poker de ași în ultimul tren, / Eminescu, Blaga, Ovid Caledoniu, / Treime de rigi pe marele patrimoniu/ Platon / Heidegger, Kierkegaard, / Aplecat fiecare pe timpul de sud, / pe spațiul de nord, / Întruniți în Ființă ca-ntr-un sinod / Acolo unde nu mai dă semne făcătorul de pod”[31] (*Ultima*). Toate aceste personalități fac trimitere, indubitabil, la orientarea existențialistă, filosofic vorbind, orientare a cărui adept a fost și scriitorul Vintilă Horia.

Existențialismul a fost curentul ce propunea cunoașterea ființei umane, acuzând metafizica tradițională de uitarea ființei. Vintilă Horia, atât ca prozator, cât și ca poet, propune o nouă „reorientare a gândirii filosofice și literare pentru o nouă naștere spirituală și morală a individului ce se concretizează în posibilitatea de auto-iluminare și transcendere prin care omul se poate elibera de sub dominația temporalității”[32]. Așadar, prin intermediul volumului „Viitor petrecut”, asistăm la un dialog complex cu literatura, filosofia, știința și credința creștină, toate ducând la o cunoaștere profundă a lumii.

În poezia *Locul cu Iisus* eul poetic surprinde armonioasa întrepătrundere a științei, a filosofiei, a muzicii cu literatura „Ce e viu și nou în astre / Este Nazaret și număr / Pitagoric prins pe-un umăr, / Marca rosturilor noastre”[33]. Și pentru a completa „întregul sferic”, la celălalt pol, se află credința creștină, eul poetic rămânând fidel transcendentului, spiritualității, deoarece așa cum mărturisea el însuși într-un interviu, ceea ce ne face cu adevărat de neînvins este credința, „suntem indestructibili, pentru că suntem niște ființe spirituale”: „Numai pruncul e dovadă / De ce-n noi va fi să fie, / Peste soarta timpurie / care-n spațiu stă să cadă. / Ca un cuib cu-n ou feeric / E de toate-ntr-un corpuscul, / Răsărire și crepuscul / Completând întregul sferic”[34].

Dialogul „între etern și trecător la cea mai înaltă frecvență a paradoxului mistic”[35] se regăsește și în poezia „La ce bun poeți”, în care eul poetic surprinde ideea că poezia are un rol profetic, ea reușind și în „vremi de cădere” să salveze omul de sub teroarea istoriei: „La ce bun poeți pentru vremi de cădere / Când din steaguri cad putrede culorile-nfrângerii? / La ce bun poeții când îngeri / Se-nfrățesc cu liliecii în turnuri / Pe care zeii le-au pierdut din vedere? / Când nenumirea capătă nume, / Când lângă altare Cuvântul / Se face cântec de lume”[36].

„Căderea” la care face aluzie poetul se referă la ateizarea versului poetic în perioada regimului totalitar, când acesta nu mai avea rolul de instrument de cunoaștere care să permită o firească evoluție a spiritului către adevăr, ci un rol de proslăvire, de „înghețare” în timp a unui regim ce se credea veșnic, și infailibil. Și, totuși, în acest ocean al terorii, departe de Țara din vis, numai „Poetul face loc în cuvinte / Pentru revenirea zeului fugit, / Cuvintele purifică templele, / Izgonesc ritmul orfan de melodie, / Poetul se anunță și naște din profeție”[37] (*La ce bun poeți*).

Privit în ansamblu, acest ultim volum de poezii publicat în exil de scriitorul Vintilă Horia, oferă cititorului prin multitudinea ideilor „un regal ideatic, poetul călăuzindu-i intrarea pe Calea Cunoașterii”[38]. Avem în față o lirică în care diversitatea tematică, realizată prin cuvinte atent alese, reușește să exprime adevărul unei experiențe de viață. Cu cât lecturăm mai multe dintre poeziile sale, vom descoperi nu doar un poet, ci un creator transdisciplinar, aflat pe drumul cunoașterii în diverse avataruri creatoare, căruia poezia i-a oferit deplinătatea: „Atunci a venit poesia / Și-a deschis fără zgomot / Ușile și ferestrele lumii / Făcând din mine măsura / Tuturor lucrurilor”[39].

[31] Vintilă Horia, „Viitor petrecut. Poeme”, Ediția citată, p. 105.
[32] Vintilă Horia, „Culorile tăcerii. Antologie poetică”, Ediția citată, 2018, p. 2.
[33] Vintilă Horia, „Culorile tăcerii. Antologie poetică”, Ediția citată, 2018, p. 23.
[34] Idem, p. 81.
[35] Nicolae Florescu, Op. cit., p. 99.
[36] Vintilă Horia, „Viitor petrecut. Poeme”, Ediția citată, p. 69.
[37] Idem, p. 69-70.
[38] Vintilă Horia, „Culorile tăcerii. Antologie poetică”. Ediția citată, 2018, p. 24.
[39] Vintilă Horia, „Jurnalul de copilărie. Poeme”, Editura Fundația Regală Universitară Carol I, Paris, 1958, p. 64.

BDD-A29640 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:40 UTC)

BIBLIOGRAPHY

1. Caranica, Nicu, *Un esculap al sufletului românesc*, Editura Jurnalul Literar, București, 1997.
2. Florescu, Nicolae, *Vintilă Horia între <<ieșirea din a exista și intrarea în a fi>>*, Editura Jurnalul Literar, București, 2014.
3. Horia, Vintilă, *Culorile tăcerii. Antologie poetică*. Ediție îngrijită, cuvânt înainte, note și comentarii: Mihaela Albu, Editura Vremea, București, 2018.
4. Horia, Vintilă, *Jurnalul de copilărie. Poeme*, Editura Fundația Regală Universitară Carol I, Paris, 1958
5. Horia, Vintilă, *Viitor petrecut. Poeme*, Editura Europa, Craiova, 1990
6. Latiș, Cecilia, *Polifonii creatoare*, Editura Universității din Suceava, 2003

REVISTE

1. Grigurcu, Gheorghe, *Poezia lui Vintilă Horia*, în „Steaua”, Revistă lunară a Uniunii Scriitorilor, An XLII, nr. 5-6-7/mai-iunie-iulie, 1991

WEB

1. Anghelescu , Dan, *Vintilă Horia: Poetul și Poezia sa*: www.curteadelaarges.ro/arhiva/IX_6_91/IX_6_91.pdf, 15.01.2019, 14:30

BDD-A29640 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:40 UTC)